

הכנסת התשע-עשרה

יוזמים : חברי הכנסת

זאב אלקין
יריב לוין
איילת שקד
אלעזר שטרן
אורית סטרוק
מרדכי יוגב
דוד צור
רוברט אילטוב
עמרם מצנע
דוד רותם
אריאל אטיאס
רון הופמן
משה גפני
עליזה לביא
איתן כבל

הצעת חוק הממשלה (תיקון- שחרור אסירים משיקולים מדיניים או בטחוניים) תשע"ד

הוספת סעיף 8ב

1. בחוק הממשלה התשס"א-2001, לאחר סעיף 8א יבוא :

8ב. שחרור אסירים משיקולים מדיניים או ביטחוניים

- (א) הממשלה רשאית לשחרר עבריין ממאסר או להקל בעונשו אם סברה כי נסיבות מדיניות או ביטחוניות מחייבות זאת ואולם שחרור או הקלה בעונש כאמור יהיו מותנים ותוקפם יפוג באחד מאלה:
- (1) עם החלטת ממשלה הקובעת כי אין עוד עניין מדיני או ביטחוני בהמשך תוקפו של השחרור;
 - (2) עם הרשעת העבריין המשוחרר בעבירה שעונשה המירבי שלושה חודשי מאסר או יותר בתוך התקופה בה היה אמור לרצות את עונשו אלמלא שוחרר או הוקל עונשו;
 - (3) עם הפרת תנאי אחר שהשיתה עליו הממשלה בעת שחרורו או בעת ההקלה בעונשו.
- (ב) לא ייזמו הממשלה, חבר הממשלה או מי שכפוף להנחיותיה שחרור אסיר ממניעים מדיניים או ביטחוניים אלא לפי סעיף קטן (א), ובכלל זה לא ייזמו או יאשרו שחרורו בדרך של חנינה או הקלה בעונש לפי סעיף 11(ב) לחוק יסוד: נשיא המדינה או לפי סעיף 184 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) התש"ע-2009.
- (ג) לא יחתום שר חתימת קיום על כתב חנינה או הקלה בעונש לפי סעיף 12 לחוק יסוד: נשיא המדינה אם סבר ששיקולים מדיניים או ביטחוניים עומדים ביסודו.

הוראות מעבר

2. שוחרר עבריין ממאסר לפי סעיף 11(ב) לחוק יסוד נשיא המדינה או לפי סעיף 184 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) התש"ע-2009, קודם לתחילתו של חוק זה, וקבעה הממשלה בהחלטה כי נסיבות השחרור היו עניין מדיני או ביטחוני, יחולו על שחרור זה התנאים הקבועים בסעיף קטן 8(א) בנוסף לכל תנאי אחר שחל על השחרור.

דברי הסבר

מטרתו של חוק זה להסדיר שחרור אסירים או הקלה בעונשם בנסיבות מדיניות או ביטחוניות ולהתאים את ההסדר לאופיים המיוחד של נסיבות אלו.

בעשורים האחרונים יזמה הממשלה שחרור ממאסר של אלפי אסירים ביטחוניים בנסיבות מדיניות או ביטחוניות כחלק מעסקאות לשחרור חטופים ישראלים או גופות חטופים או במסגרת משא ומתן מדיני. הכלי המשפטי ששימש את הממשלה לביצוע השחרור היה פניה לנשיא המדינה או למפקד הצבאי שיעשו שימוש בסמכויות החנינה המסורות להם. מדובר היה בעיוות של מוסד החנינה שנועד לבחון באופן פרטני את שיקומו של האסיר ונסיבותיו ההומניטאריות תוך איזון עם אינטרס הציבור ונפגעי העבירה בהמשך ענישה. מדובר היה גם בעיוות פרוצדורלי תוך שימוש בסמכויות נשיא או מפקד בנסיבות בהן מלוא שיקול הדעת מסור בפועל לממשלה ולא לנושאי סמכות החנינה. אך מעל הכל, מדובר היה בעיוות המאין משפטית את הענישה, למעט במקרים של הפרת תנאים אינדיוידואליים, בעוד שהאינטרס בשחרור היה מדיני או ביטחוני. כך נוצר קושי משפטי להחזיר לכלא אסירים שלא הפרו את תנאי השחרור האינדיבידואליים שלהם, גם עם השתנות יסודית של הנסיבות המדיניות או הביטחוניות. במרבית המקרים מדובר היה בשחרור מחבלים שהיו מעורבים בפיגועי טרור קשים ומתועבים ששחרורם דוקר את העין ומקומם את הלב. שחרור זה נעשה בחוסר צדק תחת אילוץ מדיני או ביטחוני ולפיכך אין כל הצדקה שלא ניתן יהיה להשיב את אותם אסירים ביטחוניים להמשך ריצוי עונשם עם השתנות התנאים אשר יצרו את האילוץ.

לפיכך מוצע לקבוע בחוק זה כי שחרור או הקלה בעונשם של עבריינים בנסיבות מדיניות או ביטחוניות יתבצע בידי הממשלה בלבד ולא באמצעות חנינה של נשיא המדינה או מפקד צבאי. עוד מוצע לקבוע כי שחרור כזה יהיה שחרור על תנאי הכפוף להמשך קיומו של אינטרס מדיני או ביטחוני בהותרת אותם עבריינים מחוץ לכותלי הכלא. כמו כן, מוצע לצרף לכך גם תנאים סטטוטוריים, הנוגעים בפועל כבר כיום, של אי חזרת המשוחרר למעגל העבריינות ועמידתו בתנאים נוספים שיושמו עליו בעת שחרורו.

חוק זה מבקש לקבוע בהוראת מעבר מנגנון המאפשר לקבוע כי גם עבריינים ששוחררו בעבר ממניעים מדיניים או ביטחוניים יהיו כפופים לתנאים הקבועים בו. מדובר במקרים רבים ברוצחים ושאר אנשי טרור מתועבים ביותר שברור להם ולציבור כי שחרורם לא שיקף הסכמה של הנשיא או המפקד אשר חנן אותם לכך שסיימו לשלם את חובם לחברה. לפיכך חוק זה מבהיר עלי ספר החוקים את התנאים מכללא שעמדו ביסוד נסיבות שחרורם.